

ויום טוב ואין בנין ביהמ"ק בלילה בני מילי בנין
 בידי אדם אבל בנין העתיד לזאת בידי שמים הוא וכן
 כתבו בתוס' והצ"ח על זה הפסוק מקדש ד' כוונתו
 ידיו. והנה על תירוצם יש קצת לפקפק דהא דאין
 בנין ביהמ"ק דוחה שבת ויו"ט אי"ז פסלות וזוהי
 אם יצטרכו בשבת או צו"ט לא יפסל בשביל כך רק
 איסור לבנות משום מלאכת שבת או יו"ט דאין עשה
 דבנין ביהמ"ק דוחה שבת ויו"ט וא"כ בנין העתיד
 לזאת בידי שמים שפיר אפשר אף בשבת דלא שייך שם
 איסור מלאכה, אבל הא דאין בנין ביהמ"ק בלילה
 דנפקא לן וזיוס הקים את המשכן זיוס מקימו בלילה
 אין מקימו מסתבר דאין זה איסור רק פסלות דגזירת
 הכתוב הוא דאם נבנה בלילה אין עליו דין ביהמ"ק
 וא"כ אף בבנין העתיד שהוא בידי שמים לכאורה אי"ז
 בלילה.

ויש דרך ליישב קושית רש"י ותוס' בהקדס קושית
 הירושלמי שבת פ"ט הל' א' ופסחים פ"א הל' ג'
 על הכיז דכלל אמר ר"ע דכל מלאכה שאפשר לעשותה
 מערב שבת אין דוחין את השבת ומשום מכשירי מילה
 ומכשירי קרבן כמו הבאת סבין אין דוחין את השבת
 וז"ל הירושלמי התיבון הרי מצה שנפל בשבת הרי אינו
 ראוי לבנות בשבת [יהא רשאי לר"ע לבנותו בשבת
 דהא הוי מכשירין שאי אפשר לעשותן מע"ש שהרי
 שלם היה] ומתירין מין מצה ראוי לבנות מאתמול,
 דאע"ג דעכשיו לא היה אפשר לבנותו מע"ש כיון דנפל
 בשבת מ"מ כיון דבעלמא מצה אפשר לעשות מע"ש
 מקרי מכשירין שאפשר לעשותן מע"ש ואינו דוחה
 את השבת, ודוקא מכשירין כאלו דלא משכחת כלל
 שיעשו מע"ש הוי כגוף הקרבן ודוחה שבת, וצ"ח
 הדברים דהא דקרבנות לצור דוחין שבת משום דהוי
 חובות הקבוע להם זמן והוי חובת היום וכיון דמשכחת
 להעשות ע"ש אינם בכלל חובות הקבוע להם זמן
 ואינם חובות היום והוי בכלל עולת שבת אמר רחמנא
 ולא עולת חול בשבת וזהו כונת הירושלמי כיון דמין
 מצה ראוי לבנות מאתמול לא הוי חובת היום.

ויש מקשים על הירושלמי הלא ציבמות ילפינן מקרא
 דאת שבתותי תשמרו ומקדשי תיראו דאין בנין
 ביהמ"ק דוחה שבת וגם מצה בכלל, אבל באמת אינה
 קושיא כלל דפירכת הירושלמי מבנין המצה שידחה
 שבת אינה משום מלואת בנין ביהמ"ק אלא משום
 דהוי מכשירי קרבן והא דילפינן מקרא דאין בנין
 ביהמ"ק דוחה שבת היינו דמלואת בנין ביהמ"ק מלד
 פלמו אינו דוחה שבת וצ"ח דלא הוי מכשירי קרבן

מעכצת על מלואת זו מלחול דלא גרע ממחבין להדיא
 שלא ללאת דאפ"כ ילא ואין כונה זו מעכצת על
 המלואת מלחול כ"ש כונת מלואת אחרת. עיי"ש שהאריך
 בדברים נעימים. ולענ"ד אדרבה יסוד ותמלית דבריו
 של הר"ן מכריחים כשיטה זו וזוהי כונת מלואת אחרת
 גרע וגרע ממחבין להדיא שלא ללאת ממש כמו גצי
 קדשים ולהיפוך קשה איך הסכים עם הר"ש וכמו
 שצארו. אבל האמת בדעת הר"ן נראה דשני דינים
 הם דהיכא דמכין למלואת אחרת חידש הר"ן משום
 דמינה מחריב זה אין ע"ז שם תקיעת שופר והוא
 בכלל מתעסק דאף השומע לא ילא וגרע מתוקע לשיר
 דאין כונת חול כונה של כלום, וצמכין שלא ללאת
 מעיקר הדין הוא בכלל תוקע לשיר ואין כונתו שלא
 ללאת כונה של כלום. אבל מ"מ הביא דעת ר"ש דלא
 ילא והוא דין אחר דאף דיש עלי שם תקיעה של
 מלואת ואין הכונה שלא ללאת מחריב זה מ"מ לא ילא
 משום דע"כ לא נפיק. וא"כ שפיר מסתבר ומוכרח
 כדברינו דזה השומע ילא, ולרבינו חננאל אף אם
 כיון למלואת אחרת ג"כ לא מחריב זה ולא דמי לזכאים,
 אבל זה אפשר לומר כדברינו דמ"מ דמכין למלואת
 אחרת הוי כמכין שלא ללאת והתוקע לא ילא אף
 למ"ד מאל"כ ורק השומע ילא, וזה כונת ר"ח.

סימן ב

בענין בנין ביהמ"ק בלילה

משנה ר"ה ל'. משחרב בה"מ התקין ר"י בן זכאי
 שיבא יום הנקבולו אסור וצגמר מ"ע מהרה
 יבנה המקדש ויאמרו אשתקד מי לא אכלנו צהאיר
 המחרה השתא נמי ניכול ולא ידעי דאשתקד לא הוי
 עומר האיר המחרה מתיר, השתא דאיכא עומר עומר
 מתיר, ומקשה צגמרא דאיצני אימת, אילימא דאיצני
 צשיחסר הרי האיר המחרה החיר אלא דאיצני צחמיסר
 מחלות היום ולהלן ליסתרי דהא תנן בהחוקין מותרין
 מחלות היום לפי שאין צו"ד מתעללין בו, ומתיר
 הגמר ל"ל דאיצני צחמיסר סמוך לשקיעת החמה,
 א"י דאיצני בלילה וצרש"י שם ד"ה ל"ל וז"ל בתיך
 שאר דבריו הק' שלא יבא שבות לקיורתו והצבוצו
 צאצוב של קלאין ועחינתו והרקדתו והקרבנות עד
 חלות, ואי הוי רגילי למיכל חדש מחלות היום צזמן
 הזה אחי למיכל נמי יהוא יומא הכי ועצדי איסורא
 והקשה צרש"י שם וכן הקשו החוס' שצעות ט"ו:
 וז"ל רש"י והא קימ"ל דאין בנין ביהמ"ק דוחה שבת